

NSPNCD

NATIONAL STRATEGIC PLAN FOR NON-COMMUNICABLE DISEASE

Garis Panduan Pelaksanaan
MESIN LAYAN DIRI (*Vending Machine*)

Minuman dan Makanan Sihat dalam Perkhidmatan Awam

N C D P R E V E N T I O N A N D C O N T R O L

Garis Panduan Pelaksanaan

MESIN LAYAN DIRI (*Vending Machine*)

Minuman dan Makanan Sihat dalam Perkhidmatan Awam

N C D   P R E V E N T I O N   A N D   C O N T R O L

NSPNCD
NATIONAL STRATEGIC PLAN FOR NON-COMMUNICABLE DISEASE

© Kementerian Kesihatan Malaysia 2011

Hak cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukar dalam apa jua bentuk atau alat mekanikal atau elektronik kecuali setelah mendapat kebenaran daripada penerbit.

Edisi Pertama 2011

Diterbit, dicetak dan diedarkan oleh:
Cawangan Penyakit Tidak Berjangkit (NCD)
Bahagian Kawalan Penyakit
Kementerian Kesihatan Malaysia
Aras 6, Blok E10, Kompleks E
Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan
62590 Putrajaya
Tel: 603-8883 4145 Faks: 603-8888 6277
Laman web: <http://www.moh.gov.my>

ISBN 978-967-967-0399-01-0

Isi Kandungan

1.0	Pengenalan	05
2.0	Objektif	05
3.0	Skop Pelaksanaan Garis Panduan	05 - 10

1.0 Pengenalan

Masalah obesiti dan NCD banyak ditentukan oleh gaya hidup yang tidak sihat, seperti kurang bersenam, amalan pemakanan yang tidak sihat, tabiat merokok dan lain-lain. Persekutaran yang tidak menyokong ke arah gaya hidup sihat juga mempengaruhi amalan dan gaya hidup masyarakat yang menyumbang kepada peningkatan masalah obesiti. Ini termasuklah kewujudan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) menjual makanan atau minuman yang dikategorikan sebagai “*sugary, energy-dense* dan *non-nutritive*” (tidak sihat), serta ianya mudah didapati di fasiliti-fasiliti kerajaan.

Selaras dengan Pelan Strategik Kebangsaan untuk Penyakit NCD (*National Strategic Plan for Non-Communicable Diseases* atau NSP-NCD) yang telah dirangka oleh KKM bagi menangani masalah obesiti dan NCD di Malaysia, pelaksanaan peraturan dan polisi sentiasa diberi penekanan supaya persekitaran yang menyokong ke arah gaya hidup sihat dapat diwujudkan. Sebagai sebuah kementerian yang bertanggungjawab dalam penjagaan kesihatan seluruh rakyat Malaysia, pelaksanaan ini akan menjadi contoh yang baik kepada pelbagai kementerian kerajaan dan NGO, bagi menyediakan pilihan yang lebih sihat kepada pekerja, pelanggan dan orang awam. Ini akan menyokong kepada perubahan gaya hidup masyarakat dengan meningkatkan kesedaran dan amalan penjagaan kesihatan serta pencegahan obesiti.

2.0 Objektif

Sebagai panduan kepada Ketua Jabatan yang menyediakan perkhidmatan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) minuman dan makanan di fasiliti mereka, bagi memastikan penyediaan minuman dan makanan yang dijual adalah sihat dan mengikut peraturan yang ditetapkan.

3.0 Skop Pelaksanaan Garis Panduan

- 3.1** Dokumen ini boleh digunakan di semua fasiliti kerajaan yang menyediakan perkhidmatan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) minuman dan makanan.
- 3.2** Garis panduan ini menggariskan dua komponen berikut, iaitu:
  - i. Produk Minuman dan Makanan Sihat bagi Mesin Layan Diri (*Vending Machine*)
  - ii. Peraturan Peletakan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) Minuman dan Makanan

3.3 Produk Minuman dan Makanan Sihat bagi Mesin Layan Diri (*Vending Machine*)

Produk minuman dan makanan yang dibenarkan dijual dalam Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) adalah yang dikategorikan rendah gula, rendah lemak, rendah garam, tinggi serat, tiada gula tambahan atau gula tiruan, tiada bahan pengawet dan tiada pewarna. Senarai produk adalah seperti di bawah. Senarai ini perlu diberikan perhatian semasa penyediaan kontrak di antara Ketua Jabatan dan pihak syarikat. Ketua Jabatan juga perlu memastikan pihak syarikat memaparkan kalori makanan atau minuman yang dijual dengan jelas pada mesin.

MINUMAN

1. Air mineral berbungkus
2. Air minuman berbungkus
3. Semua jenis susu UHT
4. Semua produk minuman sedia diminum (kecuali susu) yang dilabel ‘rendah gula’^a atau ‘bebas gula’^a
5. Semua minuman berbancuh (kecuali susu) yang ‘rendah lemak’ (≤ 1.5 g bagi setiap 100 ml) atau ‘bebas lemak’; dan ‘rendah gula’ (≤ 2.5 g bagi setiap 100 ml) atau ‘bebas gula’^a

Nota: Semua minuman berkarbonat adalah **tidak dibenarkan** walaupun dilabel sebagai rendah kalori

MAKANAN

1. Makanan bijirin tersedia^b yang mengandungi ‘whole grain’
2. Buah-buahan kering^c tanpa tambahan gula, glukosa, gliserol, sorbitol atau sakarin; dan tidak mengandungi bahan pengawet atau pewarna
3. Kekacang dan bijian yang dipanggang dan dilabel ‘rendah gula’^a atau ‘rendah garam’^a
4. Semua jenis makanan konfeksi tepung^d yang dilabel ‘tinggi serat’^a, ‘tinggi vitamin’^a atau ‘tinggi mineral’^a
5. Semua jenis makanan konfeksi tepung^d yang dilabel ‘rendah lemak’^a, ‘rendah gula’^a atau ‘rendah garam’^a
6. Semua jenis makanan yang dikategorikan sebagai ‘berkhasiat’^e berdasarkan Peraturan 18(8) di dalam Peraturan-Peraturan Makanan 1985

Nota: Semua makanan yang berkrim atau bersalut gula adalah **tidak dibenarkan**

Rujukan:

- a Peraturan 18c Akuan Kandungan Nutrien di dalam Peraturan-Peraturan Makanan 1985 – Jadual Kelima A, Daftar I dan Daftar II
- b Peraturan 64 di dalam Peraturan-Peraturan Makanan 1985
- c Peraturan 226 di dalam Peraturan-Peraturan Makanan 1985
- d Peraturan 135 di dalam Peraturan-Peraturan Makanan 1985
- e Peraturan 18(8) di dalam Peraturan-Peraturan Makanan 1985

Malaysian Dietary Guidelines 2010

3.4 Peraturan Peletakan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) Minuman dan Makanan (Peraturan Lokasi, Pengurusan Kebersihan dan Sampah)

Peletakan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) mestilah mematuhi **Akta Makanan 1983, Peraturan-Peraturan Kebersihan Makanan 2009, Bab 6 (Perkara 53-55)**.

- i. Pemasangan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan atau Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air

Perkara

53. (1) Pemunya atau pengendali sesuatu Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan atau Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air hendaklah, sebelum memasang mesin itu di mana-mana tempat, mematuhi kehendak yang berikut:
- (a) nama dan alamat berdaftarnya dilabelkan pada Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan atau Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu;
  - (b) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan atau Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu diletakkan di kawasan yang sesuai bagi melindungi hasil di dalam mesin daripada apa-apa pencemaran;
  - (c) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan atau Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu dikekalkan bersih dan sanitasi;
  - (d) ruang di sekeliling dan di bawah Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan dan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu mudah dicapai untuk dicuci dan tidak menjadi tempat bersarang perosak; dan
  - (e) lantai di mana Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan atau Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu dimaksudkan untuk dipasang, diperbuat daripada bahan rata tidak telap air yang mudah dicuci dan dapat tahan cucian dan sentalan yang berulang-ulang.

- (2) Mana-mana pemunya atau pengendali Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan atau Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air yang tidak mematuhi subperaturan (1) melakukan suatu kesalahan dan boleh, apabila disabitkan, didenda tidak melebihi sepuluh ribu ringgit atau dipenjarakan selama tempoh tidak melebihi dua tahun.

ii. Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan

Perkara

54. (1) Pemunya dan pengendali Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan hendaklah mematuhi kehendak berikut:
- (a) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan itu kekal berfungsi dan berkeadaan baik;
  - (b) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan itu kekal dalam keadaan bersih dan sanitasi dan bebas daripada perosak;
  - (c) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan itu digunakan secara eksklusif untuk penjualan makanan;
  - (d) kawasan persekitaran di mana Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan itu ditempatkan dikekalkan bersih, kemas dan bebas daripada perosak;
  - (e) bekas sampah:
    - (i) disediakan secukupnya berhampiran dengan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan itu;
    - (ii) adalah dari jenis tutup sendiri, mudah alih dan tahan bocor;
    - (iii) dilabel sewajarnya; dan
    - (iv) dikosongkan apabila penuh atau sekurang-kurangnya sekali sehari dan hendaklah dicuci dan dibersihkan setelah ia kosong.
  - (f) rak atau kotak yang sesuai disediakan berhampiran Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan bagi bekas atau botol guna semula;
  - (g) semua makanan atau perkakas pakai buang atau barang yang hendak digunakan dalam Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan ketika penghantaran serah dan semasa dalam penyimpanan sebelum digunakan adalah dilindungi pada setiap masa daripada debu, perosak dan apa-apa pencemaran yang lain;
  - (h) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan yang mendispens makanan yang mudah rosak dilengkapi dengan peranti kawalan suhu bagi memastikan makanan itu dikekalkan pada suhu yang sesuai;
    - (i) semua makanan yang mudah rosak didispens dalam bekas atau individu asal;
    - (j) semua susu atau hasil susu bendalir didispenskan dalam bekas individu asal;

- (k) semua bekas boleh guna semula dan bahagian Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan yang bersentuh secara langsung dengan makanan dialihkan daripada mesin itu dan dicuci sebersih-bersihnya setiap hari;
  - (l) muncung Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan di mana makanan didispenskan, jika terpakai, dilindungi setiap masa daripada debu, perosak atau apa-apa pencemaran yang lain; dan
  - (m) ketuhar gelombang mikro yang digunakan bersama-sama dengan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan:
    - (i) dibersihkan kaviti dan tubir pintunya sekurang-kurang sekali sehari dengan pencuci bukan pelelas; dan
    - (ii) dikekalkan bebas daripada longgokan gris yang menjadi kerak dan pencemaran yang lain.
- (2) Mana-mana pemunya atau pengendali Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) makanan yang tidak mematuhi subperaturan (1) melakukan suatu kesalahan dan boleh, apabila disabitkan, didenda tidak melebihi sepuluh ribu ringgit atau dipenjarakan selama tempoh tidak melebihi dua tahun.

iii. Mesin Layan Diri (*vending machine*) air

Perkara

55. (1) Pemunya atau pengendali Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air hendaklah mematuhi kehendak-kehendak yang berikut:
- (a) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu direka bentuk dan dibina bagi memudahkan pembersihan dan penyelenggaraan bagi semua permukaan luar dan dalam;
  - (b) semua bahagian dan permukaan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu yang bersentuhan dengan air diperbuat daripada bahan yang diluluskan, tahan kakisan dan tidak telap yang boleh tahan pembersihan dan rawatan sanitasi yang berulang-ulang;
  - (c) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu mempunyai muncung pendispens tahan kakisan yang berelung atau teradang;
  - (d) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu direka bentuk mengikut cara supaya semua rawatan ke bahagian air yang dijual melalui penyulingan, pertukaran ion, penurasan, cahaya ultraunggu, osmosis berbalik, penambahan mineral atau apa-apa proses lain yang diterima dapat dilakukan dengan cara yang berkesan;
  - (e) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu mempunyai sistem yang berkesan bagi mengendalikan titisan, tumpahan atau limpahan air;
  - (f) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu mempunyai peranti pencegahan aliran balik bagi semua sambungan dengan bekalan air;

- (g) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu yang mendispens air dinyahjangkitkan melalui pengozonan atau kaedah lain yang diluluskan oleh Pengarah;
  - (h) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu dilengkapi peranti pemantau yang direka untuk menghentikan operasi mesin itu apabila unit penyahjangkitan gagal berfungsi, atau dipantau setiap hari dari mula dan ditutup secara manual apabila unit itu gagal berfungsi;
  - (i) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu dilengkapi pintu tutup sendiri dan dipasang kemas pada bahagian pendispens atau penutup muncung pendispens untuk melindungi muncung pendispens bila masa Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air tidak digunakan;
  - (j) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu dikekalkan dalam keadaan bersih dan sanitasi, bebas daripada kotoran dan perosak; dan
  - (k) Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air itu menggunakan bekalan air awam yang diluluskan.
- (2) Mana-mana pemunya atau pengendali Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) air yang tidak mematuhi subperaturan (1) melakukan suatu kesalahan dan boleh, apabila disabitkan, didenda tidak melebihi sepuluh ribu ringgit atau dikenjarakan selama tempoh tidak melebihi dua tahun.

3.5 Pengiklanan sebarang produk minuman dan makanan pada permukaan Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) mestilah produk yang dijual di dalam Mesin Layan Diri (*Vending Machine*) tersebut sahaja.

978-967-967-0399-01-0

9 789670 399010